

MAKTABGACHA TA'LIMDA TARBIYALANUVCHILARDA "MEN" KONSEPSIYASI INDIKATORLARI BILAN ALOQADOR KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH SHAKL, USUL VA METODLARI.

Aziza Azimboyeva Azimboy qizi

Urganch davlat universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqola Maktabgacha ta'limda tarbiyalanuvchilarda "Men" konsepsiyasi indikatorlari bilan aloqador ko'nikma va malakalarni shakllantirish shakl, usul va metodlari haqida bo'lib mavzu yuzasidan tadqiqotchi olimlarning fikr va mulohazalari chuqur o'rganib chiqildi. Respublikamizda ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari, shuningdek, bola shaxsini rivojlantiruvchi ta'lim konsepsiyasi asosida o'quv- tarbiya jarayonida o'ziga xoslik, har bir bolaning o'ziga xos noyob sifatleri, individual yondashuv, o'quv-tarbiya jarayoni bolalarning maksimal rivojlanishiga yo'naltirish tamoyillarga rioya etish lozim. Shuningdek, "Ilk qadam" davlat o'quv dasturini amalga oshirish jarayonida kompetentsiyaviy yondashuv asosida tarbiyalanuvchilarning aqliy va axloqiy sifatlarini tarkib toptirish, "Men" konsepsiyasi yaratish bilan bog'liq samarali faoliyatdir.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'limda, tarbiyalanuvchilar, "men" konsepsiyasi, indikatorlari, aloqador, ko'nikma va malakalarni, shakllantirish, usul, metod.

Аннотация: В данной статье речь идет о формах, методах и методах формирования умений и компетенций, связанных с показателями концепта «Я» в дошкольном образовании. Исходя из государственных требований к развитию детей младшего и дошкольного возраста в нашей республике, а также концепции воспитания, развивающей личность ребенка, в процессе воспитания учитываются уникальные качества каждого ребенка, индивидуальный подход, воспитание - это необходимо придерживаться принципов направления учебного процесса на максимальное развитие детей. Также в процессе реализации государственной образовательной программы «Первый шаг» является эффективной деятельностью, связанной с развитием психических и нравственных качеств обучающихся на основе компетентностного подхода, созданием концепции «Я».

Ключевые слова: в дошкольном образовании, воспитанники, концепция «Я», показатели, связанные, умения и компетенции, формирование, метод, метод.

Abstract: This article is about the forms, methods and methods of formation of skills and competences related to the indicators of the concept of "I" in preschool education. Based on the state requirements for the development of children of primary and preschool age in our republic, as well as the concept of education that develops the child's personality, in the process of education, each child's unique qualities, individual approach, education - it is necessary to adhere to the principles of directing the educational process to the maximum development of children. Also, in the process of implementation of the state educational program, "First Step" is an effective activity related to the development of mental and moral qualities of students based on the competence approach, and the creation of the concept of "I".

Key words: in preschool education, pupils, "I" concept, indicators, related, skills and competences, formation, method, method.

Shaxsiy kompetensiya ("Men" konsepsiyasini yaratish). Shaxsiy kompetensiyani rivojlantirish orqali bola maktabgacha yoshda shakllanadigan va butun hayoti davomida takomillashib boradigan bir qator xususiyatlarni namoyish etadi. Bu kompetensiya bolaning o'z-o'ziga g'amxo'rlik qilish uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olish qobiliyatini hamda kundalik hayotini boshqarish va barqaror sog'lom turmush tarzini amalda qo'llash mahoratini o'z ichiga oladi¹.

Bolalar hayotdagi o'z o'rnini biladilar, o'zlarining, shuningdek, boshqalarning farovonligi haqida g'amxo'rlik qilishga o'rganadilar. Bola mustaqil va u o'ziga ishonadi. O'zining kuchli va zaif tomonlarini biladi, ularni bartaraf etish ustida ishlay boshlaydi. U o'zining boshqalardan farqli tomonlarini tushunadi. O'z g'oyalarini ilgari suradi va targ'ib qila oladi; o'zi uchun qaror qabul qilishni o'rganadi. U qanday tanlashni biladi, o'z oldiga maqsadlar qo'yadi. O'z harakatlari uchun tashabbus va mas'uliyatni namoyon qiladi. O'zining yaxshi ko'rgan narsasi, qiziqishlari, his-tuyg'ulari bilan o'rtoqlashadi. O'sib borayotgan jismoniy, kognitiv, hissiy va ijtimoiy ehtiyojlarini qondiradi. O'z ehtiyojlarini bildiradi va ularni qondirishni

¹ Ilk qadam. Davlat o'quv dasturi (takomillashtirilgan ikkinchi nashr) Toshkent, 2022, B- 15.

biladi, o'zini boshqara oladi; sog'lom turmush tarzi qoidalariga, madaniy-gigiyenik tartib qoidalarga rioya qiladi, jismoniy tarbiya bilan shug'ullanadi, o'z salomatligi uchun mas'uliyatni namoyon qiladi.

Bilish kompetensiyasi bilim olish, o'qish va o'rganish; mustaqil ravishda izlanish, tahlil qilish va atrof-olamni tushunish uchun kerakli ma'lumotlarni tanlash qobiliyatini o'z ichiga oladi. Harakat va o'zaro munosabatlar orqali bolalar bilim olish va o'rganish strategiyalarini ishlab chiqadilar. Ular atrof-olamdagi yangi ob'yektlarni o'rganadilar va kashf etadilar. Boshqalar bilan o'yin va o'zaro muloqot jarayonida ular kuzatadilar va tajriba o'tkazadilar. Ular muammolarni tushunish va hal qilish uchun yangi imkoniyatlar topadilar. Ular o'zlarining "kashfiyotlari" bilan o'rtoqlashadilar va asta-sekin mustaqil, o'z-o'zini boshqaradigan, tahlil qila oladigan va ijodkor insonga aylanadilar.

Bolalar muammoni hal qilishga e'tibor qaratishlari, uni hal qilish yo'llarini ishlab chiqishga harakat qilishlari va atrofdagi dunyoni tushunish va tushuntirish uchun maqsadlar qo'yishda kognitiv qobiliyatlarini ishga solishlari mumkin. Bolalar o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini davom ettirishlari, o'rganishdan zavqlanishlari va o'rganganlarini o'rtoqlari va yaqinlari bilan baham ko'rishlari, "kashfiyot"larini boshqalar bilan bo'lishishlari mumkin.

Shaxsning shakllanishi bolaning mazmunli va konstruktiv "men"ining rivojlanishi bilan bog'liq. O'z shaxsiyatini bilish adabiyotdalarida shaxsning o'ziga xosligi va o'ziga xosligini bilish sifatida qoraladi.

Maktabgacha yoshda nafaqat dunyo rasmini faol o'zlashtirish, balki "men" ning o'z rasmini, o'z imidjini, bolaning shaxsiyatining keyingi xatti-harakatlarida namoyon bo'ladigan o'z-o'zini anglash tushunchasini tuzish ham shaxsiy o'sishga ta'sir qiladi. Taniqli tadqiqotchilar R. Berne, K. Blagha, M. Shebek va boshqalar "bolaning xatti-harakatlarida uning o'z-o'zini tushunchasi bilan bog'liq bo'lmagan hech narsa yo'qligini ta'kidlaydilar. Shaxsiyatni rivojlantirishning eng yuqori nuqtasi sifatida individuallik uning sub'ektiv qobiliyatlarida namoyon bo'ladi (V. I. Slobodchikov, E. I. Isaev). O'zini faoliyat sub'ekti sifatida anglash taxminan uch yoshdan boshlanadi, bu davrda "men" ning dastlabki ijtimoiy tizimi shakllanadi, o'zini e'lon qilish istagi paydo bo'ladi (mashhur bolalarcha "men o'zim!>)).

O'z-o'zini anglash tushunchasi o'zining nazariy rasmini anglatadi(A. A. Rean); shaxsning o'z shaxsiyatini boshdan kechirish shakli (D. A. Leontiev); o'z-o'zini hurmat qilish bilan bog'liq bo'lgan o'zini o'zi anglash tizimi; o'ziga munosabat tizimi (R. Bernet) va boshqalar. ko'pgina tadqiqotlar materiallari shuni ko'rsatadiki, shaxsning yaxlit rivojlanishi ijobiy O'zlik mavjud bo'lganda mumkintushunchalar. Ijobiy o'z-o'zini anglash tushunchasi-bu bolaning o'zi haqidagi barcha ijobiy g'oyalarining yig'indisi, ijobiy o'zini o'zi qadrlash va xulq-atvor tendentsiyalarini o'z ichiga oladi. Ijobiy O'zlik uchun ijobiy va salbiy fazilatlarni tan olish, o'zingizni shunday qabul qilish va o'zingizni o'zgartirishga ehtiyoj borligi muhimdir.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning I-konsepsiyasi tarkibida kognitiv komponent (bolalar o'zlari haqida nima deb o'ylashadi va bilishadi) va baholash komponenti (ular o'zlari haqida qanday fikrda ekanliklari) alohida ta'kidlanishi kerak. Eng muhim tarkibiy qism "ideal-men" dir, u holda shaxsning o'zini o'zi rivojlanishini, uning o'zini o'zi o'zgartirishini tasavvur qilish qiyin. "Ideal o'zini" - bu inson qanday bo'lishni xohlashi haqidagi g'oyalar bilan bog'liq munosabat, u intilishlar, axloqiy ideallar va qadriyatlarni o'z ichiga oladi. Maktabgacha yoshdagi davrda bolaning "men" i shakllanishi va shakllanishi sodir bo'ladi. Bu ko'p jihatdan "men" chiziqlarining barqarorligini kengaytirish va oshirish, kognitiv va baholovchi "men" dagi o'z-o'zini o'zgartirish, bolaning o'zi haqidagi o'z qadr-qimmatini aniqlashtirish orqali ta'minlanadi. Shunday qilib, maktabgacha davr-bu bolaning "men" i shakllanadigan eng muhim psixologik makon. Aynan shu davrda bola ensiklopedist, faylasuf, mutafakkirga aylanadi, chunki u birinchi marta atrofdagi dunyoning ko'plab qirralarini kashf etadi, dunyoning o'ziga xos rasmini ko'radi, "kashfiyotlar" qiladi, faoliyat va o'zini rivojlantirish sub'ekti sifatida rivojlanadi.

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijobiy o'zini o'zi kontsepsiyasini shakllantirishda transformatsion xarakterdagi faoliyat jarayonida shakllanadigan tajriba zarur. Ushbu transformatsion harakatlar ushbu yoshdagi yetakchi faoliyat bilan, o'zaro ta'sirning haqiqiy bosqichlari bilan bog'liq bo'lib, ular davomida bolaning "men" i ham o'zgaradi. Bola o'zining chuqurligida ota-onalar, muhim" boshqalar "tomonidan odatiy qoidalar ko'rinishidagi xatti-harakatlariga qo'yiladigan dastlabki, tez-tez takrorlanadigan talablarni" hal qiladi". O'ziga nisbatan ichki me'yor va ichki munosabatga aylanib, ushbu qoidalar shaxsning axloqiy xususiyatlarini, kelajakdagi vijdon asoslarini shakllantirishga yordam beradi, bu global o'zini

doimiy ravishda o'z faoliyatini tartibga solish, "boshqalar" bilan o'zaro munosabatlarni o'rnatish uchun ishlatadi.

Ma'lumki, katta maktabgacha yoshda, o'z-o'zini anglashning rivojlanishi bilan bog'liq holda, o'z-o'zini tasvirlashning elementlari faol shakllana boshlaydi, ular nafaqat muhim qarindoshlar, pedagog - tarbiyachilari ta'siri ostida, balki mustaqil bilish jarayoni tufayli ham yaratiladi. Shaxsning o'zini o'zi rivojlantirishining asosiy vositasi o'z-o'zini bilish ekanligini hisobga olsak, o'qituvchilar, psixologlar va ota-onalar bolaga "kashf etish", o'zlarining "men"larini bilishga yordam berishlari kerak.

Eng muhim talab-bu shaxsiy rivojlanish darajasini, bolada mavjud bo'lgan o'z-o'zini anglash konsepsiyasini va shaxsiy tajribani o'zlashtirish darajasini hisobga olgan holda dasturning to'yinganligi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning o'z-o'zini anglash konsepsiyasining shakllantirishga qaratilgan o'z-o'zini bilish dasturlari yaxlit pedagogik jarayonda olib boriladigan mashg'ulotlar, o'yinlar va mashqlar tizimi orqali amalga oshiriladi. Maktabgacha yoshdagi bolalar shaxsiy tajribani o'zgartirishga qaratilgan "men harakat qilaman". Ijobiy "men" ning rivojlanishi g'oyalar, o'zimiz haqidagi taassurotlarning to'planishi tufayli amalga oshiriladi, ular keyinchalik yangi o'qlar va yadrolarga, so'ngra global "men"ga birlashadi. Bolalarning shaxsiy tajribasini maqsadli tashkil etish va boyitish asosida, o'zi, "men" haqida g'oyalarni shakllantirishning aniq dasturiga asoslanib, tashqi "men", jismoniy "men", o'z imidjining asosiy chiziqlari bilan tanishish ko'zda tutilgan: "men qila olaman", "bilaman", "menda bor", "Men xohlayman", "men sevaman", "men o'g'il (qiz)", "men kelajakdagi maktab o'quvchisiman", "men qizim (o'g'lim)", "men singlimman (aka)", "men nabiraman

Dasturning maqsadi-maktabgacha yoshdagi bolaning "men" ni shakllantirish, uning shaxsiy tajribasini o'zgartirish asosida o'zini o'zi bilish sub'ekti bo'lish qobiliyati. Dastur vazifalari: * maktabgacha tarbiyachining "men" ni faoliyat sub'ekti sifatida shakllantirish; * shaxsiy tajribani o'zgartirish ko'nikmalarini shakllantirish (tahlil qilish, aks ettirish, umumlashtirish, bashorat qilish) o'zinni sub'ekt sifatida qurish uchun; * "men" ning etakchi yo'nalishlarini rivojlantirish; ularning mazmunini anglash; * bolaning "men" o'yinini takomillashtirish;

* maktabgacha tarbiyachi shaxsining ijtimoiy kompetentsiyasini rivojlantirish. Ko'pgina zamonaviy tadqiqotlar o'z-o'zini anglash tushunchasi o'z-o'zini anglash natijasi deb da'vo qilishini hisobga olib, biz uchta tarkibiy qismni aniqladik: kognitiv (o'z-o'zini bilish), hissiy-qiyamat (o'z-o'zini munosabat), samarali-ixtiyoriy (o'zini o'zi boshqarish). O'z — o'zini bilish-bu o'z-o'zini rivojlantirish, "men"ning shakllanishi uchun kuchli vosita. O'z — o'zini bilish deganda o'zini, uning potentsial va dolzarb xususiyatlarini, shaxsiy, intellektual xususiyatlarini, fe'l-atvor xususiyatlarini, boshqa odamlar bilan munosabatlarini va boshqalarni bilish jarayoni tushuniladi.

Dasturga psixologik va pedagogik yordam diagnostika usullari, testlar, anketalar, o'z-o'zini anglash tushunchasi va imidjini baholash mezonlari va darajalaridan iborat; uchun maslahatlar va tavsiyalar kattalar; hayotning uchinchi yilidan boshlab yoshga qarab taqdim etiladigan bolalar uchun o'yinlar va mashg'ulotlar; turli xil insoniylik "men-vaziyatlar", shuningdek o'yinlar, treninglar, seminarlar, kattalar uchun maslahatlar va boshqalar. maxsus ish yuritish holatlarini yaratish bolalardan turli xil narsalarni talab qiladigan axloqiy va huquqiy mazmundan foydalanish bilan bog'liq. maktabgacha yoshdagi shaxsiy tajribadan foydalanish asosida qaror qabul qilish usullarini tanlash.

Vaziyatlarning mazmuni yosh xususiyatlarini, shaxsiy tajribaning tabiatini, "men" ning rivojlanish darajasini hisobga olgan holda ko'rib chiqiladi, hayotning o'ziga xos xususiyatlari bilan bog'liq. Bunday sharoitda harakat qiladigan shaxs o'zining shaxsiy tajribasini o'zgartirishga majbur! O'qituvchilar uchun individual va shaxsiy kompetentsiyani oshirish maqsadida "men"ni rivojlantirish bo'yicha ma'ruzalar, seminarlar, seminarlar taklif etiladi. Tizimli ishni boshlashdan oldin, bolalarning o'zlari haqidagi g'oyalari nuqtai nazaridan ularning darajasini aniqlash tavsiya etiladi. Shu maqsadda diagnostika usullari va usullaridan foydalanish, "men"ni o'rganishga qaratilgan mezon va darajalarga tayanish.

Maktabgacha tarbiyachi uchun o'z-o'zini bilish dasturi "men harakat qilaman" va "men aks ettiraman" ni rivojlantirishni nazarda tutadi, chunki ular hayot va o'yin maydonlarida insoniy muammolarni hal qilish jarayonida shakllanadigan shaxsiy tajribani to'plash va o'zgartirish uchun javobgardir. Bolalar o'zlarining shaxsiy tajribalarini boyitishni va o'zgartirishni maxsus, yaxlit mashg'ulotlarda, o'yinlarda "mening ismim", "mening tashqi

ko'rinishim", "mening oilam", "mening oilam daraxti", "mening his-Tuyg'ularim", "mening his-tuyg'ularim va kayfiyatim", "mening tanam", "men tirikman", "Men insonman", "mening portretim", "xarakter xususiyatlari", "mening fikrlarim, istaklarim va imkoniyatlarim", "mening ertagim", "bugun, kecha va ertaga" va boshqalar. empatiya, o'z-o'zini boshqarish uchun topshiriqlar quyidagilar uchun ajoyib materialdir o'zini anglash, o'zini o'zi anglash.

Maktabgacha tarbiyachi jismoniy o'zini eng muvaffaqiyatli egallaydi. Jismoniy makonni rivojlantirish bilan bog'liq holda, katta maktabgacha yoshdagi bola boshqa, yanada murakkab makonni — bolaning fikrlari, istaklari, hissiyotlari, yutuqlari bilan bog'liq bo'lgan va shaxsiy tajriba bilan bog'liq bo'lgan ichki dunyosining makonini rivojlantirishga o'tishga tayyor.

"Men" ni shakllantirish vositalaridan biri bu o'yin. O'yin erta va maktabgacha yoshdagi bolaning "men"ini shakllantirishning unitar imkoniyatlarini taqdim etadi. Bu sizga "men" ning yangi yo'nalishlarini shakllantirishga, o'z qadr-qimmatini oshirishga, harakatga keltiriladigan shaxsiy yuklardan xabardor bo'lishga, uni aks ettirishga, tahlil qilishga va baholashga, xulosalar chiqarishga, kelajakda undan foydalanishni bashorat qilishga imkon beradi. O'yinda bola tajribani taqqoslashni o'rganadi retrospektiv va bugungi kun tajribasi, o'zaro ta'sir tajribasi va aks ettiruvchi xatti-harakatlar tajribasi. "Rol o'ynash" tajribasi vositachiligida o'ziga bo'lgan munosabat bolada ongli maqsadlarni shakllantirishga yordam beradi: rol harakatlarini eslab qolish, o'yin mazmunini yozib olish, o'zini tashqi tomondan boshqarish.

Biz "men" ni shakllantirish uchun ko'plab didaktik o'yinlardan muvaffaqiyatli foydalandik va sinab ko'rdik, ya'ni "chiroyli bog", "sehrli stul", "yaxshi rassomlar", "sehrli qo'llar", "maqtovlar" va boshqalar.. Ular sizga "men" ("men qila olaman", "bilaman", "men orzu qilaman", "men o'rtoq", "men va mening narsalarim" va boshqalar) qatorlarini shakllantirishga, ijobiy o'zlikni — bolaning shaxsiyati tushunchasini, ijobiy o'zini o'zi qadrlashni, o'zini o'zi qabul qilishni formatlashga imkon beradi. Bolalarda o'yin amaliyotini rivojlantirish uchun sharoit yaratishda nafaqat atrofdagi jamiyat hodisalarini aks ettirishga, balki o'z ichki dunyosini bilishga ham ta'sir qilish tavsiya etiladi. Bu erda biz shaxsiy tajribani o'zgartirish va bolaning ichki dunyosini boyitishdan iborat o'yinlarni o'z ichiga olamiz: "ism siri", "Talisman", "ismlar mamlakatiga tunnel".

Bundan tashqari, taklif qilingan o'yinlar sizga matonat, rahm-shafqat hissi, quvnoqlik fazilatlarini, ijodiy xulq-atvor ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu erda biz o'yinlarni xayoliy vaziyatga bog'laymiz "go'yo... "(ko'p vaziyatlar bo'lishi mumkin), "biz hamma narsani bir joyga to'playmiz", "tashqi ko'rinishida, tengdoshlarining xatti-harakatlarida yangi narsalarni qidiramiz", "aqldan ozgan kun", "aqldan ozgan rassom", "Sevgi mavzusi" va boshqalar. Tadqiqot ishining natijalaridan biri sifatida o'z-o'zini namoyish qilish keng qo'llaniladi, uning shakllari har xil: turli xil samarali bolalar ishlarining shaxsiy ko'rgazmalari, "mening yutuqlarim" mavzusidagi bolalar loyihalari, "muayyan bolalarga shaxsiy bag'ishlanish kunlari", "imtiyozlar", bolalarni aniq yutuqlar bilan tabriklash holatlari, uy va didaktik teatrlar uchun mikro-spektakllar, tanlovlarni ta'minlaydigan sahnalar. bolalar tomonidan axloqiy va huquqiy hal qilish usuli, "bolaning yutuqlari portfeli", IDR ijodiy loyihalari.

Shaxsiy tajribani o'zgartirish asosida o'z-o'zini protsessual bilan boyitib, biz "men obrazi"ning o'ziga xos tarkibiy, o'ziga xos chiziqlariga yanada muvaffaqiyatli ta'sir ko'rsatamiz. "Men" ning rivojlanishi, agar bola o'zining shaxsiy tajribasini ongli ravishda foydalanishga imkon beradigan ko'nikmalar orqali o'zgartirishni o'rgansa, o'zi va o'z-o'zini kontseptsiasining qurilish materialini sifatida katta foyda keltiradi. Biz shaxsiy tajribani, o'z-o'zini tarbiyalashni, o'z-o'zini bashorat qilish va kelajakni rejalashtirish elementlarini (orzular, yangi ehtiyojlar ajralib turadi) tahlil qiluvchi idrok etish elementlarining etarlicha yorqin ko'rinishini, maktabgacha yoshdagi o'zimiz va yutuqlarimiz to'g'risida xabardorlikni va boshqalarni qayd etamiz. bolalar faol ravishda "men" ni rivojlantiradilar, ichki tajribani o'zgartirishga qaratilgan bolaning shaxsiyatining "men-harakatlari" shakllanadi. Bularning barchasi o'z-o'zini anglashni yanada rivojlantirish uchun asosdir.

"Men" obrazini rivojlantirish va to'ldirish, affektiv o'z-o'zini anglash maktabgacha yoshdagi bolaning asta-sekin ijtimoiylashishi bilan sodir bo'ladi. Shu bilan birga, affektiv boshlanish sotsializatsiya jarayonida almashtirilmaydi, balki sifat jihatidan o'zgaradi, farqlanadi, aql bilan yangi munosabatlarga kiradi, chunki bola "yashagan" dan xulosalar, xulosalar chiqarishni o'rganadi va shuning uchun his qilingan shaxsiy tajriba. Bundan kelib chiqadiki, protsessual "men" turli xil aloqalar va munosabatlarni qayta ishlash orqali "men" tasvirining chiziqlarini o'zgartirishga, ularni yangilangan tarkib bilan to'ldirishga yordam beradi.

Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchining "men obrazi" yo'nalishlarini boyitish va o'zgartirish asosida shaxsiy tajribani o'zgartirish ishning muvaffaqiyati natijasi va sharti sifatida ishlaydi. Bolaning "men"i shakllanishi bilan dinamika quyidagi yo'nalishda qayd etiladi: maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy xususiyatlari, protsessual harakatlari, ko'nikmalari va qobiliyatlari bilan bog'liq o'z-o'zini tavsiflashdan shaxsiy fazilatlar va xarakter xususiyatlari bilan bog'liq o'z-o'zini tavsiflashgacha. Agar dastlab maktabgacha yoshdagi bolalar tashqi vaziyat xususiyatlarini (jismoniy atributlar, narsalar, afzalliklar) tez-tez tasvirlab berishsa, unda tegishli sharoitlarda ular shaxsiy xususiyatlarga urg'u berishadi, o'zlarini oldingi va haqiqiy taqqoslash nuqtai nazaridan tasvirlash qobiliyatini namoyish etishadi, shaxsiy tajribaga murojaat qilishadi, ular bergan xususiyatlar o'zlarini psixologik va umumlashtirilgan ko'rinishini aks ettiradi.

Vakolatli o'qituvchi bolaga o'zini bugungi kabi qabul qilishga yordam beradi, o'zi haqidagi mavjud g'oyani kerakli, bashorat qilingan, "ko'zgu-men" g'oyasini haqiqiy (haqiqiy) "men" bilan taqqoslashni o'rgatadi; o'zini va uning imkoniyatlarini etarli darajada baholash. Shu bilan birga, etuk "men" shaxsiy tajribaning tabiatiga ta'sir qiladi. Shunday qilib, "men"ni transformatsiya deb hisoblash kerak," men "shaxsning markazini, o'z-o'zini anglashning cho'qqisini anglatadi, o'ziga xos tuzilishga ega va shaxsiy tajriba" men "ni shakllantirish uchun o'ziga xos vosita bo'lib, eng muhim shart bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Berne R. o'z-o'zini anglash va tarbiyalashning rivojlanishi. - M.: Taraqqiyot, 1986 Yil.
2. Blagha K., Shebek M. men sizning talabangizman, siz mening o'qituvchimsiz: o'qituvchi uchun kitob: Per. - M.: Ta'lim, 1991. B.-
3. Xuxlaeva O. V. maktabgacha yoshdagi bolalar va yosh o'quvchilarning psixologik salomatligi buzilishlarini tuzatish. - M.: "Akademiya", 2003 Yil.
4. Maralov V. G. o'z-o'zini bilish va o'zini rivojlantirish asoslari. - M.: Akademiya, 2002 Yil.
- Kosolapova P. G. shaxsiy tajribani o'zgartirish asosida maktabgacha yoshdagi bolaning "men"ni shakllantirish va shakllantirish: psixologik va pedagogik qo'llab-quvvatlash materiallari. - Irkutsk: Irkut nashriyoti. davlat ped. un-ta, 2007 yil.

5. Kosolapova N. T. Shaxsiy tajribani o'zgartirish asosida maktabgacha tarbiyachining I-kontseptsiasini shakllantirish / N. G. Kosolapova. - Irkutsk: Irkut nashriyoti. davlat ped. un-ta, 2006 yil.